

Zsidó tennivalók

Írta: DÉNES BÉLA

Z
S
I
D
Ó
K
Ö
N
Y
V

Kettős füzet
nagyobb terjedelemmel

40

fillér

Magyar Clonista Szövetség
Könyvtárszakbizottsága (7177) Újpest, 1940-5700.

MEGJELENTEK :

Ben Cvi: Mit akarunk?

Ben Cvi: A cionizmus története.

(I. és II.)

Dénes Béla: Zsidó tennivalók.

(Kettős füzet.)

RÖVIDESEN MEGJELLENNEK :

Kolmann Vilmos: Palesztina földrajza.

Goldemann Salamon: A dolgozó Palesztina.

Ben Cvi: A zsidókérdés.

Fürst Lajos dr.: A palesztinai arabkérdés.

Veres Pál: Mi a kibuc?

Berkovics József dr.:

Asszimiláció és antiszemitizmus.

Ben Cvi: Cionista pártok.

*Minden füzet önálló tanulmány
valamilyen sorsdöntő zsidó
problémáról. Ne dobja el, hanem
gyűjtse egybe és köttesse be a
füzeteket és a Zsidó Könyv
örök barátja lesz!*

Felelős kiadó: Czeisler Sámuel.

Öz. R. Ritter Jenőné könyvnyomdája, Újpest, István-út 8

I.

L Az 1938 és 1939-es zsidótörvények a magyar zsidóságot teljesen új helyzet elé állították. És ami még fokozta a bajt, az volt, hogy a történetek egészen váratlanul, meglepetésszerűleg érték a zsidó közvéleményt. Hozzátehetjük bátran: *a félrevezetett zsidó közvéleményt.*

A „nagy“ háború végefelé, 1917-ben *Ágoston Péter* könyvet adott ki a zsidókérdésről, mely oly nagy port vert fel, hogy nyomában ankétot rendeztek „Zsidókérdés Magyarországon“ címmel s ez könyvalakban is megjelent, sőt három kiadást ért el. Bizonyítván, hogy a világháború vérzivatarjának közepette is mekkora érdeklődést váltott ki a téma. Szomorú dolog, hogy *a zsidóság ennek az ankétnak a tanulságait sem akkor nem vonta le, sem ma nem akarja tudomásul venni.* Hogy miért? Az ankét egyik résztvevője, *Hajdu Miklós* megadja erre a feleletet s sajnos, 23 év múltán úgy érezzük, ez a felelet még mindig — *igaz.* Így ír:

— Az ankét rendezőse helyesen látja és helyesen ítéli meg az úgynevezett magyar

zsidó közéletet. Tud talán arról, hogy a közélet magakinevezte hivatalos sajtója (Egyenlőség: a magyar zsidóság politikai hetilapja) a köréje telepedett jóhiszemű kritikátlansággal állandóan egy nótát fúj: magyar zsidókérdés nincs! A zsidóság: vallás, a zsidó: magyar-ember, kurucember, hazafi, katona, előfizető. Pardon, még egy. Nem cionista! Ha tehát a „hivatalos hang” harsogja, hogy nincs zsidókérdés, megértem, hogy az ankét kérdőformában tapint az egyetemes és magyar politika e vitakérdésére, amit csodálatosképen éppen zsidók (és nem csodálatosképen éppen politikából) akarnak elevenen elhantolni . . . Ami páratlanul álló és sajátos a magyar zsidókérdésben, az a kiskorú szavalgatás, amivel éppen zsidók handabandáznak, hogy nincs, nincs zsidókérdés . . . Látnivaló, hogy a magyar zsidókérdés dolgában éppen a zsidóságnak van egy számra nézve tekintélyes, meghamisított és félrevezetett közvéleménye.

Mert ugyebár az csak természetes, hogy a magyar zsidóság *hivatalos* vezetősége, tehát épp azok, akik megteremtői voltak a *félrevezetett közvéleménynek* — hogy csupa jószándékból-e, vagy egyéb okok miatt, az most nem tartozhatik megbeszélésünk körébe — és akik ma sem hajlandók nyíltan szembenézni a tényekkel s ennek megfelelően

*cselekedni és cselekedtetni, már 23 évvel ez-
előtt is azt a kényelmes, de mint a tények
bizonyították, mindenestre felelőtlen, leg-
jobb esetben naiv álláspontot foglalták el,
hogy Magyarországon zsidókérdés — nincs!*

2. Azon a bizonyos 1917-es ankéton íme
ezeket mondták a magyar zsidóság
hivatalos vezetői. 1. *Blau Lajos*, a Rabbiképző
Intézet igazgatója, a nagyhírű tudós véle-
ményét három pontban foglalja össze:

1. Tapasztalatom szerint Magyarországon
zsidókérdés nincsen. Feltéve, hogy van, akkor
annak lényege a középkori érzés és gondol-
kodás maradványa azokban a nem-zsidókban,
akik zsidókérdést erőszakolnak.

2. Semmiféle más okai (gazdasági, társa-
dalmi stb.) nincsenek.

3. A (feltételezett) zsidókérdés megoldását
a középkori érzelmi és eszmei reziduumok
felvilágosítás útján való teljes kiküszöbölésé-
ben látom. Ezt az állam és társadalom hat-
hatósan támogathatja, ha a hittagadást nem
honorálja prémiummal . . .

2. *Szabolcsi Lajos*, az azóta megszünte-
tett „Egyenlőség“ szerkesztője még az ankrét
ellen is tiltakozik s elgondolkozhatunk szem-
pontjainak, látókörének nivóján, mely ezeket
mondatta véle:

— Ha a zsidóságot felekezetnek méltóztatik tekinteni, miért nem előzi meg a zsidóvitát egy katolikus vita, vagy református-vita is? Ha nemzetiségnek, mint a cionisták: miért nem tetszik előbb vitát rendezni a ruténkérdésről meg a szerbkérdésről is? . . . Nincs itt zsidókérdés: megoldására nincsen szükség. A zsidókról . . . vitázni, tudományosan, nyugodtan, akár a többtermelésről vagy más aktuális politikai kérdésről: szerintem nemcsak érthetetlen, de veszedelmes dolog is.

3. Végül hadd álljon itt *Mezei Mór* véleménye, aki ugyancsak egyik legbecsültebb vezére volt a zsidóságnak.

— Összefoglalva, feleletem tehát ez: A nemzetre, az államra, a társadalomra nézve Magyarországon zsidókérdés nincsen: ezt a kérdést csak azok látják, kik ilyen kérdést mindenáron teremteni szeretnének.

Lehetetlen észre nem venni azt, amit elsőnek az idézett *Hajdu Miklós* az újságíró éles szemével meglátott s állított: *a zsidóság hivatalos vezetőségében él s észlelhető egy törekvés, mely legszívesebben a zsidókérdésnek még felvetését is megtiltátná.* A magyar zsidóság hivatalos tényezői korszerűek voltak annyiban, hogy már akkor a *couéizmussal* kivánták gyógyítani önmagukat s a vezeté-

sükre bízott tömeget. Nem vagyok beteg, nem vagyok beteg, nincs semmi baj s ha mondom, hogy nincs semmi baj, akkor nincs is baj. Ez volt a metódusuk 1917-ben s ez még ma is. Sőt, e metódus kezelésében hajlandók odáig menni, hogy kirekesztették s kirekesztik kebelükből azokat a zsidókat, akik nem hajlandók tapsolni e gyógymódhoz, mert azt vallják: *nézzünk szembe a tényekkel s elsősorban — nézzünk szembe önmagunkkal!*

Akik mindezt felismerték és konokul, következetesen hirdették 1917-ben épp úgy, mint 1940-ben, azok a *cionisták!*

3. *Ám, hogy a tanulságokat levonhassuk,* lássuk elébb, mint vélekedtek 1917-ben azok, *akik szerint van zsidókérdés.* Sok és komor jóslatot kellene ideiktatnunk, igazán nehéz közülük kiválasztani azokat, melyek legélesebben világítanak rá a ma bekövetkezett tényekre. *Max Nordau* 1896-ban a berlini zsidóság előtt tartott előadásában *pontosan* előrelátta és felvázolta mindazt, ami 37 esztendővel később bekövetkezett Németországban s általában Közép-Európában. Nos, akadtak az 1917-es ankét résztvevői között is

néhányan, akik pontosan tudták, *mire vezetnek azok a jelenségek, melyeknek szemtanúi voltak s melyek ellen küzdöttek s melyek ellen nekünk is küzdenünk kell, ha nem helyezkedünk a teljes negáció álláspontjára.*

Az ankét rendezői a könyv végén összegezik az ankét főbb eredményeit. Ebből idézzük a következő passzust: „Azok között, akik a zsidókérdés reális létezését megállapítják, igen nagy eltérés mutatkozik arra a fontosságra nézve, melyet neki tulajdonítanak. Míg egyesek inkább csak súrlódási bajt látnak benne, *mások egy komoly nemzetiségi kérdés hordozójának tekintik (a cionisták), sőt olyan is akad, aki súlyos krízist jósol és katasztrófától fél.*“

Ez utóbbiak között *Cholnoky Jenő* egyetemi tanár, ma élő földrajztudósaink nesztora élesen elkülöníti a századok óta itt élő s szerinte már asszimilálódott zsidókat az egyre nagyobb tömegekben bevándorló *kultúrátlan, alacsony színvonalon álló s nemtelen eszközökkel élő és visszaélő zsidóktól.* Sürgeti, hozzanak szigorú bevándorlási törvényt, mert a háború után következő válságos időkben a zsidók ellen igen erős reakció kelet-Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára

kezik, „amely antiszemitizmusban, pogromokban, zsidóüldözésekben tombolja ki magát... A feléledt reakció esetén a nép nem fogja nagyon számíthatni a percenteket, hanem üt, amerre lát s bizony abból rettenetes katasztrófa lehet!”

Raffay Sándor, az evangélikusok nagynevű püspöke, akkor még csak egyszerű lelkész, ezeket mondta:

— A zsidókérdés lényegét az az ellentét képezi, amely a zsidóság és a hagyományos nemzeti élet, kultúra, nyelv, céltűzés, irány és szokások között tényleg fennáll... A zsidókérdést társadalmi vagy törvényhozási reformokkal megoldani nem lehet. Amint azt maga a zsidóság idézte elő, ugyanúgy csakis a zsidóság maga vezetheti el a megoldás útjára... Meg vagyok győződve, hogy nem egy zsidó polgártársam gondolkozik e tekintetben velem egyezően s nem egy szeretné megszabadítani a zsidóságot azoktól, akik akár a gazdasági élet, akár a kulturális és társadalmi munkálkodás terén önzően vagy könnyelműen megfeledkeznek a nemzet építésének és a társadalmi megértés önzetlen szolgálatának szent kötelességéről.

Kolozsvárról érkezett *Ravasz László*, a jelenlegi református püspök rendkívül érde-

kes hosszabb értekezése, melyet sajnos csak töredékesen ismertethetünk.

— Ma már minden komolyabban gondolkodó ember megegyezik abban, hogy a zsidóság nem vallás, nem felekezet . . . De a zsidóság nem is nemzetiség. Nemzetiség akkor volna, ha egy etnográfiai egységet alkotva . . . helyezkednék el . . . A zsidóság egy faj, illetve fajta, amely nemzeti mivoltának széttörésével sporadikusan elszóródott a nemzeti alapon szervezkedett világcivilizáció testében. Mindegyik befogadó államban meghonosodott, de azért mégis egy élő, az egész kultúrát átérző faji hálózatot alkot, amely felveszi ugyan a befogadó állam nemzeti jellegét, de azért egészében megtartja különállását és egységes figurációt ad, mint márványban az erezet. Ismét tudománytalan, sőt nem is értelmes beszéd az, hogy az antiszemitizmus egy jogosulatlan és nemtelen érzelem . . . Nemzeti és faji, mondjuk: történelmi antipátiák nem támadnak ok nélkül, azok mindig az életöszlön mélységeiből születnek . . . De minden ösztönös történelmi indulatban egy tragikus igazságtalanság rejlik, az tudniillik, hogy az egésznek bűnéért felelőssé teszi és üldözi az egyest, aki az egészhez nem bűne révén, hanem más, tőle nem függő kapcsolat által tartozik . . . Komoly és mély törvénye az erkölcsi világnak, hogy valamely nemzedékből vagy nemzetségből éppen a nemesek, a jók,

a kivételesek érzik közösségük bűneinek átkát és vereségét — ártatlanul. A zsidóság faji bűneiért is éppen azok lakolnak és szenvednek, akik e bűnökben teljesen ártatlanok. Ebből pedig az következik, hogy a zsidókérdésnek, ennek a nagy szociálpedagógiai feladatnak a megoldása legelsősorban az ő dolguk és nekik kell a megoldásban könnyel, ostorral, hangos szóval és néma szenvedéssel előljárniok . . .

Mindezeket a példákat nem azért hozzuk fel, hogy perbeszálljunk velük, még csak azért sem, hogy az idézetek szövegét elfogadjuk vagy tagadjuk. *De tanulni mindenestire tanulhatunk belőlük és merjük állítani, hogy ha a zsidóság akkori vezetői feladatuk magaslatán állottak volna, sok minden másképp végződik és formálódik.* Hiszen az ankét résztvevői között *Turi Béla* apátkanonok majdnem egész pontosan megírja a bekövetkezendőket:

— Magyarországon van zsidókérdés, de jelenleg és egyelőre nem politikai értelemben... aminek oka az, hogy a zsidókérdés tulajdonképpen most érik Magyarországon. Érik azért, hogy mind felülőbb számban és a zsidó lakosság százalékát mindjobban messze meghaladó arányban foglal teret a zsidóság... Vagyis

a zsidókérdés ma lényegileg társadalmi kérdés, de nincs társadalmi kérdés, mely mihelyt egy társadalom betegségének tüneteit is magán hordja... egyúttal ne váltana ki olyan viselkedést az organizmusban, hogy igyekszik a beteges tünettől megszabadulni és a vérébe került idegen testecskéket ártalmatlanítani. Erre az eszköz a politika. Ezért fog eljutni Magyarországon a magyar nemzet minden erénye és liberalitása mellett is a zsidókérdés odáig, hogy politikai kérdéssé válik, ha nem csökken a nemzeti élet vitalitása és ha folytatódik a magyar földön a zsidóságnak olymértvű térhódítása, amilyent az utolsó ötven esztendő feltüntet.

Tehát míg a hivatalos zsidó vezetők szerint Magyarországon zsidókérdés nincs s a zsidók épp oly magyar állampolgárok, mint az egyéb felekezetűek, addig mindenki más szerint a zsidóság *corpus separatum* (elkülönített test) a magyarságban. -- *Szekfü Gyula*, legnagyobb élő történettudósunk ezt írja: „*A liberalizmust megelőzőleg a zsidóság a magyartól éppen úgy különböző, idegen nemzetiségnek tartatott, mint akár az oláh, szerb, görög népfajok.*” Viszont éppen *Szekfü* nagyon jól látja és élesen meg is mondja, hogy a 67-es, u. n. liberális áram-

latú politikusok hibásak végeredményben azért, hogy mindenkinek, aki átlépte a határt, megadták az állampolgárságot nyakló nélkül s belátja azt, hogy a zsidóság, az itt évszázadok óta meggyökeredzett zsidóság csak annyiban hibás, hogy ezt nem ismerte fel s nem küzdött ez ellen. Ami viszont lélektanilag nagyon is érthető és magyarázható. Mert ha elösmerjük, amit jóformán kivétel nélkül mindenki hangoztatott és hangoztat, hogy *vannak teljesen asszimilálódott zsidók, akik már magyarok és semmi közük a Keletről bevándorlottakhoz, akkor miért büntetik ezeket is? Ha pedig elösmerik, hogy zsidónak egy másik zsidóhoz mégis minden körülmények között van köze, akkor kiderül, hogy az egész asszimilációs teória zsákucca, amely lehet kényelmi eszköz, de — nem megoldás.*

A megoldás valahol máshol rejlik s elfogadhatjuk *Raffay* és *Ravasz* megállapításait: *önmagunknak kell megtalálnunk az utat!* Ezek a tényleges zsidó tennivalók s sajnálatos, sőt végzetes lenne, ha a zsidóság megelégednék a hozott törvények elleni harccal s *nem folytatná le a harcot önmagával — önmagáért!*

II.

4. Ismételten rámutattunk arra, hogy ezen a történelmi magyar ankéton *a cionisták voltak a zsidók közül az egyedüliek*, akik a maguk meztelen valóságában látták a dolgokat, figyelték a történéseket s akik mindig vallották: *zsidókérdés van s egyetlen megoldás -- otthont szerezni a szétszóratott zsidó népnek!*

És még abban az esetben is, ha nem volnánk cionisták, ha nem fogadjuk el a „zsidó nép“ létezését s örök valóságát, de objektíven nézzük a kérdést, be kell látnunk, hogy itt tulajdonképpen két dolgról van szó: az egyik *a meglévő zsidókérdés*, a másik *a megoldási módozat*. S ha a megoldási módozattal esetleg sokan nem is értenének egyet, végre mégis tudatosodnia kell a zsidóságban annak a történelmi felösmerésnek, hogy hosszú évtizedek óta *egyedül a cionisták látták a zsidókérdést a maga súlyosságában* s egyedül ők nem voltak hajlandók elbogatellizálni azt, holmi tetszetős, humanitárius jelszavak kedvéért! Ezeket a jelszavakat egyes kiváló szellemiségek hangoztatták ugyan s bizonyára komolyan is vették őket, a széles néprétegek

azonban sem át nem értették, sem át nem érezték, aminthogy minden alkalommal kiderül, hogy a XIX. és XX. század technikai csodavilága egyáltalán nem jelenti az emberiség erkölcsi színvonalának észrevehető emelkedését és még évszázadok telnek majd el, míg e szédületes találmányok más téren is éreztetik hatásukat.

5. *Ám a zsidókérdés megoldását nem bízhatjuk az évszázadokra, noha azt sem szabad hinni, hogy a megoldás rövid idő s bizonyos külpolitikai konstellációk kérdése csupán. Minden bizonnyal, a megoldáshoz szükségesek a külpolitikai konstellációk változásai, szükségesek gazdasági feszültségek lecsillapulásai, szükséges még ezer dolog, de mindenekelőtt a zsidóságnak önmagában kell megváltoznia. A zsidóság nem okozat, hanem ok!*

Mit jelent az, hogy a zsidóság nem okozat, hanem ok? Jelenti azt, noha fel- és elősmerjük, hogy mily sokszor az egyesek politikai peccsenyéje csupán az antiszemitizmus, mégsem hisszük: *csak az antiszemitizmus bűnös és mi nem!* Jelenti azt, hogy nem osztjuk azt az álláspontot, amit a magyar

zsidóság egyik vezetője a minap szögezett le, mondván, nincsenek zsidó bűnök, csak emberi bűnök vannak. *Igenis, vannak zsidó bűnök és a mi feladatunk, a jövő generáció feladata ezeknek a zsidó bűnöknek a kiküszöbölése.* Ezek a zsidó tennivalók. De mielőtt e zsidó tennivalókat körvonaloznánk, ösmerjük el, bármennyire nehéz is, hogy *a zsidóságnak hivatása van ezen a földön.* Kell lennie, mert különben már rég elsüllyedt volna a történelem könyörtelen süllyesztőjében, hiszen ellenesei mindent elkövettek és elkövetnek, hogy ez megtörténjék. És az eredmény? *100 esztendő alatt a világ zsidóságának száma majdnem megháromszorozódott!*

6. A legkiválóbb magyar közírók egyike, *Pethő Sándor* elmélkedett egyik hatalmas cikkében erről a bizonyos hivatástudatról. Elmélkedése a magyarságnak szólt, de általános emberi, illetve népi érvényű s teljes egészében vallhatjuk azt mi is. Annál is inkább, mert volt időszak, midőn nem egy egészen kiváló magyar, erős párhuzamosságot látott a zsidóság történelme s a magyarság történelme között. (S ezt a korszakot nem kell a magyarságnak szégyelnie.) *Pethő* szó-

szerint ezeket írta: Egy népnek választania kell az önmagáért élők hosszú, nyugalmas és unalmas élete s az emberiség valamely nagy érdekéért élők hányt-vetett, drámai és viharos élete között. *Egy nép sohase hordhatja magában büntetlenül a kivételes hivatás tüzét.* Minden nemzet, mely valamely egyetemesebb érdekű művön fáradozik, életerejének legnagyobb részét kénytelen felémészteni olyan célok szolgálatában, amelyek látszólag messze esnek a szent önzés reálpolitikai szempontjaitól . . . A kivételes hivatásteljesítés magasabb hőfokában élő nép történetében *az a tragikus, hogy hasztalan engedne a kényelmesebb és veszélytelenebb életmódra csábító sugallatoknak és hiába próbálna megfutamodni hivatásgondolatának kategórikusabb parancsa elöl . . .* Amely percben megtagadná ennek a kivételes hivatásnak terhét és díszét s lemondana arról, hogy a történetformáló erők cselekvő részese legyen, azon nyomban *pucér létének biztonságát is kivédhetetlen veszedelmek fenyegetik.*

Sokan akadnak közülünk olyanok, akik tudni sem akarnak zsidó hivatásról, akik nem ismerik és nem is akarják ismerni a zsidóság

történelmét, akik tudatosan lekicsinylik vagy észre sem veszik azt a jelentős szerepet, melyet a zsidóság a fehér ember fejlődésének megszakítatlan történelmében visel és képvisel.

7. A legelső és legfontosabb zsidó tennivaló tehát az, ami nélkül a többi összes tennivalók meg nem valósíthatók, de még csak el sem kezdhetők: *a zsidó öntudat, a zsidó hivatástudat újjáélesztése, megteremtése. Az asszimilációs korszak egyszersmindenkorra véget ért!* Ez természetesen nem azt jelenti, mintha asszimiláció egyáltalában nem léteznék. *Chamisso és Lenau* németek, noha az egyik francia, a másik magyar származású s *Petőfi* a legnagyobb magyar költő, lett legyen akármilyen nevű és származású apja-anya. Ugyanígy senki el nem vitathatja *Kiss József* magyarságát, akinek költeményei még a legnagyobb magyar tragika, *Jászai Mari* szívéét is hevítették. *Ám az asszimiláció mindig csak egyéneknél lehet teljes és tökéletes, népeknél, tömegeknél csak akkor, ha a maga egészében feladnák multjukat, emlékeiket, vallásukat.* Ez pedig, mint a történelem megmutatta, a zsidóságnál lehetetlen. *Lehetetlen*

nemcsak a zsidók, de a gazdanépek ellenállása miatt is!

A századelejei *Shaw* vitte köztudatba a nietzschei „Übermensch“ fogalmát, nos, azóta kiderült, hogy elsősorban elkülönödünk s talán egyszer lesz még a francia emberből, a német emberből stb. — ember is! Vagyis: *míg apáink azt mondták s hitték: ahhoz, hogy jó magyarok legyenek, szükséges zsidóságunk minél nagyobb feladása, mi azt hisszük és valljuk: először kell jó zsidóknak lennünk, mert csakis így válhatunk jó magyarokká!*

Ennek a zsidó öntudatnak ujjaélesztése elsősorban *nevelői* munka, s hogy sikerüljön, elengedhetetlenül szükséges a *zsidó papság megreformálása*. Nem elégedhetünk meg olyan papokkal, akik munkájukat becsületesen és nagy tudással elvégzik a szószéken, esküvőkön, temetésekkor. *Ma olyan papokra van szükségünk, akik házról-házra járva erősítik a zsidó öntudatot, vigasztalják a nyomorúságosokat s nem utolsósorban e belmissziói munkával visszavezetik a zsidó vallástalanok hatalmas tömegeit — Istenhez! Aki visszakerült az Istenhez, az vissza-*

került a hazához és zsidóságához is! Olyan papok kellenek, akik együtt élnek a fiatal-sággal jóban és rosszban! Együtt élnek, együtt menetelnek velük.

8. Csakis e zsidó öntudat megszületése és kialakulása után lehet eredményes minden egyéb zsidó tennivaló. Sorrendben talán legfontosabb, hogy *a zsidó közélet vezetésébe be kell vonni az egyetemes zsidóságot. A kapitalizmus nem zsidó bűn, de az zsidó bűn, hogy a mai időkben a zsidók sorsát a zsidó nagykapitalisták intézik.* Akiknek gondolkodása legfeljebb a jótékonykodásig terjed, de nem az organikus segítségig. És ezért *bizalmatlanság* kíséri munkájukat még akkor is, ha a legjobb szándékkal dolgoznak. A teendő egyszerű s azt e sorok írója már évekkel ezelőtt egy, a *Miefhoéban* tartott előadásában részletesen kifejtette. *Tessék megadni minden 21 éves zsidó ifjúnak és 24 éves zsidó nőnek az aktív és passzív hitközségi választói jogot az egész vonalon, s ha ez megtörtént: mondjon le valamennyi zsidó közület vezetősége és tartsák meg az új választásokat.* Bizonyos, hogy olyan bizalom, a
Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára

segíteni akarásnak olyan maximuma fog az új vezetőség mellé állani, mely képes a magyar zsidóság mai végzetesen nehéz feladatainak megoldására. *Mert tehetségekben nincs hiány!*

Ezek a feladatok *gazdaságiak, kulturálisak, társadalmiak*, de valamennyien szorosán összefüggnek egymással s *egységes vonalvezetést, egységes megoldást, organikus cselekvést követelnek.*

Gyermekeinken kell kezdeni. Össze kell állítani a 10—20 évesek *legrészletesebb kataszterét*, hogy tudjuk, mit kezdhetünk velük. Hányan vannak, minő képzettséggel bírnak s milyen anyagi eszközök állanak rendelkezésükre. *Ezeket a gyermekeket már másképp és mássá kell nevelni.* A magyar zsidóság előtt az *elproletarizálódás* veszélye meredezik. Ez a veszély nem veszély, ha azt értjük alatta, hogy a zsidó fiatalságnak többnyire *testi* munkával kell és lehet majd kenyerét megkeresnie. De jóval nagyobb a *szellemi elproletarizálódás veszélye.* Ez ellen azonban lehet tenni, már csak azért is, mert *a tudás és műveltség nem függ a végzett iskoláktól.*

A gazdasági átállítódásnak meg kell

történnie. Itt elsősorban arról kell gondoskodnunk, szövetkezetekkel és más útonmódon, hogy *egyetlen meglévő iparjogosítványost se engedjünk a gazdasági élet harcaiban elhullani!* Csak így érhetjük el, hogy a kenyérkereső családok eltartsák munkanélküli tagjaikat. S ha a múlt század végefelé kiépítettük a magyar ipart, *legyünk most is kezdeményezők és építsük ki, teremtsük meg a legbelterjesebb mezőgazdasági, gyümölcs-csel, gyógynövénnnyel, méhészettel, apróállattenyésztéssel foglalkozó Magyarországot, nemcsak a mi létünk biztosítására, de az ország legszélesebb és legmagyarabb rétegének életszintjavítására.* Az antiszemitizmus elleni leghatásosabb fegyvert ebben látjuk.

Íme ezek lennének a zsidó tennivalók. Nem az összesek, mert egy kis füzet terjedelme elégtelen tárgyalásukra, hanem azok, amelyeket nyomban meg kell valósítani. *Fogjunk hozzá! „És száradjon el a kezem, ha megfeledkezem rólad — Jeruzsálem.”*

Jelen tanulmány szerzője

D é n e s B é l a,

1904-ben született Budapesten. Orvosegyetemet végzett, de figyelme korán az irodalomra, főleg a szociológiára terelődött. Szerkesztette a Független Szemlét s az Apollót, valamint a Kosmos könyvkiadóvállalatot. Megjelentette Ehrenburg, Gold. Lili Körber, Pap Károly műveit s fordított Werfelt, Coudenhove-Kalergit stb. Számos cikke napilapban, számos pedig a Zsidó Szemle s a Zsidó Élet-ben jelent meg. — Annak ellenére, hogy úgy ő, mint családja okiratilag igazoltan 150 éve budai, illetve pesti lakosok, a sajtókamarába nem vették fel. A határozatot nem fellebbezte meg. Jelenleg zsidó s z e r v e z e t e k tevékeny munkása.

Minden zsidó könyv kapható

Gondos Sándor

modern zsidó könyvkereskedésében

B U D A P E S T

VI., Andrásy-út 53.

A legújabb zsidó könyv:

Szabó—König: **ÜNNEPNAPOK.**

Ára: 1.50 P

Kötve 2.— P

Mannheim Mór:

**Magyar—Angol—Héber
szójegyzék.**

A legfontosabb 1100 szó az angol kiejtés
megjelölésével.

Ára 80 fillér.

Minden könyvkereskedésben kapható.

Fizetések a Zsidó Könyv részére posta útján teljesítendőek bianco befizetési lappal az Angol-Magyar Bank Rt. királyutcai fiókja Budapest, 17.207. sz. számlájára. A befizetési lap hátára, középen, a magánközlemények helyére felírandó: „Zsidó Könyv, Ujpest.”

Levelek következőképen címezendők: „Wittmann Endre úrnak, a Zsidó Könyv részére, Ujpest, Kolozsvári-u. 65.”